

NEBO, OTVOR SA

SEÁN HEWITT

PRELOŽIL MICHAL TALLO

Thornmere sa od iných miest odlišoval, to mi bolo jasné vždy – nevyzeral ako mestá v televízii, nič v ňom nepripomínalo ich veľké budovy či stúpajúce a klesajúce cesty, ale ani mestečká roztrúsené v našom okolí, ktoré po krachu továrňi rýchlo upadali. Zdalo sa, že nás čas navštívil iba raz, na začiatku devätnásteho storočia. Chvíľu ako neúnavný vtáčik poletoval po okolí a potom sa vrátil domov, do hniezda. Prechádzal tadiaľto po ceste na zaujímavejšie miesta, no zanechal nám biele domčeky, pohodlne usadené v hniezde kanálov a chodníkov. Staničná budova starej železnice na úplnom konci dediny bola opustená, dnes už namiesto vlakov dohliadala iba na zarastenú štrkovú cestu plnú budlejí a bazy. Práve občasné stopy niekdajšieho priemyslu a všetko, čo ešte vždy stálo na južnom okraji – elektráreň, továreň na čistiace prostriedky, nonstop supermarket –, spôsobovali, že dedina pôsobila ešte viac

odrezaná od sveta. Odľahlejšie časti Thornmeru pokrývali dva diaľničné nadjazdy – ľudia tadiaľto vždy len prechádzali, ale nikdy sa nezastavili. Križovatka ničoho, cieľ nikoho. To mi bolo jasné vždy. Tušenie existencie rušného života vytváral iba neurčitý šum vzdialenej cestnej premávky a spodné strany mostov nad kanálmi, pokryté grafitmi.

Väčšinu z asi piatich stoviek domov v Thornmere zahaľoval hustý pás stromov, a tak sa s príchodom letných mesiacov zdalo, že sa dedina pokúša ukryť, nenápadne zmiznúť v zelenom poraste. V tom čase pôsobila ako minca, stratená vo vysokej tráve – občas ju v odlesku objaví slnko, občas náhodný okoloidúci. Nové domy tu nik nestaval už celé desaťročia, okrúhle pôdorys ulíc sa dávno nemenil ani nerozrastal. Prežil som tu celý život, všetky úzke cestičky som poznal naspamäť. Z jedného konca dediny na druhý by som bez problémov prešiel aj poslepiačky. Poznal som každý strom, každú záhradu, každé auto na každej ulici, každú tajnú skratku a dieru v plotoch. Mojimi súkromnými cestičkami sa stali brehy dvoch dedinských kanálov. Nikdy som nemal pocit, že mi to tu patrí; naopak, miestu som patril skôr ja.

Beh času paradoxne do veľkej miery vysvetľoval strnulosť miestnych ľudí. Nastal prelom tisícročí, ľudia sa však pri pohľade do minulosti zvykli aj tak zastaviť len pri dvoch svetových vojnách, akoby nič iné ani nevideli. Každý deň bol pre nich bojom proti modernému svetu. Silou-mocou lipli na tradičných dedinských festivaloch – na rákosovej slávnosti, na májovej kráľovnej, na žatve – a nachádzali v nich pocit bezpečia či ukotvenia. Zmena

dedinu navštívila jeden jediný raz, ľuďom priniesla pohodlie a stabilitu. Teraz sa správali ako opatrní hráči pri kartovom stole; šťastie radšej druhý raz nechceli pokúšať.

V duchu povedaného sa niesol aj rozhovor, počas ktorého som rodičom prezradil svoju orientáciu. V tichej idyle dediny som sa stal narušením, ostrým bodom v rovinatej krajine. Nešlo ani tak o to, že by sa rodičia nadmerne trápili, a keď pominul prvotný šok, ďalej necítili potrebu tému rozoberať. Problém predstavovali skôr rozpaky ich priateľov; rozpaky poštárky Sylvie; rozpaky neznámych ľudí, ktorí ma odrazu spoznávali, hoci som s nimi v živote neprehovoril ani slovo. Z nenápadných rozdielov v tom, ako sa ku mne ľudia odrazu správali, mi bolo jasné, že sa novina bleskovo rozniesla. Nikto nič nevyslovil priamo, predsa som však vo vzduchu okolo seba cítil akési napätie, akoby som v ich očiach stratil dobrú povest'. Rýchlo som zistil, že sa mi situáciu nechce riešiť, a všetka slušnosť a skromnosť, ktoré by som musel predstierať, aby mi odpustili, boli nad moje sily.

Rodičia to zrejme vnímali podobne, aj v nich sa totiž usadilo akési zahanbené ticho, a podľa všetkého sa snažili nevytrčať, keď už na seba strhli pozornosť, ľútosť a rozpaky okolia. Báli sa o mňa, ich strach však spôsoboval, že som sa v konečnom dôsledku cítil ešte horšie. Medzi dedinou a mnou si vybrali mňa, a ja som teda musel byť, pokiaľ možno, dokonalý. No predsa: zdalo sa mi, akoby odrazu zmizol závoj, ktorý zahaľoval svet. Všetko, čo bolo dovtedy samozrejmé a nespochybniteľné – prečo sú veci tak, ako sú, prečo niektoré chválime a iné haníme –,

odrazu pôsobilo skôr ako kolektívna halucinácia. Zmizla ilúzia detstva, spolu s ňou aj ilúzia nevinnosti. Život rodičov som obrátil hore nohami a potom som sa uzavrel do seba, ich som nechal vonku, pred bránami, a ani neviem, či som sa tak snažil chrániť seba alebo ich. Čas nenávratne plynul a na to, aby ktokoľvek z nás dokázal prerušiť mlčanie, ho už prešlo priveľa. Vedeli, že som gej, no nič viac; všetko sa zmenilo až v ten osudný rok, keď ma premohla frustrácia. S dedinou som sa uzmierniť nedokázal, odrazu som videl, aká pokrytecká a konzervatívna je, a nutne som potreboval, aby si to uvedomili všetci vrátni rodičov. Keďže som sa tu už necítil doma, začal som dedinu vnímať ako svoju nepriateľku.

Vo štvrtok večer, krátko pred začiatkom školského roka, sa otec vrátil z krčmy a oznámil, že má dobré správy. Niekoľko týždňov sme spolu takmer neprehovorili, zdalo sa, že je rád, že sa mu naskytla príležitosť narušiť trápne ticho. Chlapec, ktorý pomáhal otcovmu kamarátovi, mliekarovi Davidovi, s ranným rozvozom, si zlomil kľúčnu kosť. „Korčule,“ vyhlásil otec. Usmial sa, akoby sa tým všetko vysvetľovalo, a na okamih stíchol. Netušil som, o čom hovorí.

„Dobre teda,“ pokračoval po chvíli, hoci som nereagoval ani nijak vedome negestikuloval. Moje mlčanie ho zjavne zamrzelo, ale jednoducho som nevedel, čo povedať; uvoľnený výraz tváre mu opäť stvrdol.

„Aspoň ušetríme nejaké peniaze, jedlo v škole si budeš môcť platiť sám. Zajtra máš Davidovi zavolať.“

V dôsledku všetkého, čo v ten večer ostalo nevy povedané, ma nasledujúci pondelok o piatej ráno vyhnali z postele a ja som prvý raz v živote nastúpil do práce. V tom čase som to vnímal ako ďalšiu nedôstojnú zastávku na ceste do sveta dospelých, len ďalšiu vec, ktorá vo mne prehlbovala pocit, že som rodine a dedine niečo dlžný. Ešte som netušil, že všetko môže byť aj inak, že práve v tejto zmene objavím nádej; že ma so zalepenými očami dovedie k Lukovi.

Keď som sa v to ráno zobudil, izba bola ešte vždy ponorená v tme a mne sa pred očami zrážal vlastný dych; odostrel som závesy, po okrajoch okien sa držala raná námraza, pripomínala čipku, stred sklenenej tabule zase pokrývala vyzrážaná rosa. Konce septembra bežne takéto chladné nebývajú, dedinu však obklopovali polia a na tých sa nočný vzduch držal o čosi dlhšie než inde. Vonku malo svetlo broskyňový nádych, záhrada nehybne oddychovala v tichu. Z kôlne som vytiahol svoj starý bicykel, bol zaprášený od pilín. Uvoľnenú hrdzavú reťaz som upevnil na prevodník, nasadol a ešte v polospánku sa viezol uličkami ku križovatke pri diaľnici, kde ma mal vyzdvihnúť David.

Tu, na začiatku dediny, hneď za cedulou s nápisom Thornmere, rástli dva majestátne pagaštany. Vztyčené po oboch stranách cesty pôsobili ako stráž. Pichľavé zelené škrupiny plodov boli v to ráno tak akurát dozreté na to, aby zopár z nich pri každom závane vetra spadlo. Narážali do striech áut a asfaltky, pri dopade sa presne v strede rozlúpli na dve polovice. Bicykel som zamkol pri

najbližšom plote a ostal som stáť v bezpečnej vzdialenosti od stromov, ich koruny som napriek tomu nervózne pozoroval.

O niekoľko minút som uvidel, ako sa spoza zákruty vypotáčala mliekarenská dodávka, potom zastavila na kraji cesty a z okna na mňa zavolať David. Keď kolesá zišli z obrubníka, fľaše mlieka zozadu výhražne zaštrngali. David mal niečo po štyridsiatke, ráno čo ráno mal oblečenú tú istú modrú pracovnú bundu a vyšúchané kapsáče. Napadlo mi, že ak by sme boli rovesníci a nebodaj spolu chodili do školy, s najväčšou pravdepodobnosťou by ma šikanoval; a práve to ma na ňom priťahovalo. Tráviť čas so staršími mužmi, ktorí nie sú moji príbuzní, bol nezvyk, vôbec som netušil, aké k ich príťažlivosti zaujať stanovisko. Spočiatku som jeho aroganciu mylne považoval za pôvab, no po niekoľkých týždňoch mi došlo, že sa od ostatných mne známych dospelých mužov v ničom neodlišoval: bol plný neistôt, rád sa predvádzal, a keď osamel, pôsobil skôr rozpačito.

Sedadlo v prednej časti dodávky tvorila dlhá škatuľa z čierneho dreva, o ktorú David prilepil zopár vankúšov, bočné dvere pri jazde ostávali pootvorené a vnútom kabíny tak prúdil studený vietor. Na palubnej doske mal nalepený zoznam všetkých ulíc a domov s konkrétnymi dňami a objednávkami, mojou úlohou bolo čítať ich nahlas. Vždy, keď sme zabočili na novú ulicu, mi oznámil jej názov („Poľná“, „Longfordova“, „Vodná“) a ja som vymenoval objednávky: 32, *dve plnotučné*; 34, *jedno odstredené*. Skoro ráno som vždy býval oťapený a uzímený, no na prá-

ci ma bavila istá repetitívnosť, užíval som si fakt, že väčšina úkonov prebieha v tichu. Než som s brigádou začal, Davida som pri roznášaní nikdy nevidel, o takom čase som zvykol ešte spať. Mlieko sa ráno jednoducho zjavovalo samo od seba. Práca mi dodávala pocit, že som súčasťou života dediny – akoby ma ktosi zasvätil do tajného procesu, ktorý pred očami spiacich ľudí v izbách tmavých domov ostával skrytý. Tešilo ma vedomie, že ľudia, ktorí poznajú moje tajomstvo a kadečo si o mne šepkajú, netušia, že som tu; netušia, že sa o nich teraz na oplátku dozvedám čosi ja. Z objednávok som dokázal odhadnúť napríklad výšku ich príjmov; cez okná som zase kde-tu vedel nahliadnuť dovnútra domov. Poniektorí – spravidla tí bohatší – si okrem mlieka objednávali aj pomarančový džús, v niekoľkých domácnostiach zase celý deň ostávali matky, ktoré, na rozdiel od tej mojej, nemuseli chodiť do práce, a tak som vedel, že ich manžel dobre zarába. Ak sme počas ranného rozvozu v ktoromsi z domov s neuhradenou objednávkou postrehli pohyb, David zastavil dodávku a odprevadil ma ku dverám, kým som klopал, stál za mnou, akoby som náhodou mohol potrebovať posily, a čosi na jeho vysokej, mocnej a zvláštne autoritatívnej prítomnosti spôsobovalo, že som sa na chvíľu cítil dôležite. Čakali sme, či sa v predsieni rozsvieti svetlo alebo sa za mliečnym sklom objaví silueta človeka. V tých momentoch ma jeho blízkosť, fakt, že sme tu sami dvaja, vzrušovala. Na naše klopanie reagoval len málokto, s Davidom sme sa ale potom aspoň mali o čom rozprávať a ja som sa zo všetkých síl snažil pôsobiť ako jeho spojenec;

podobné úsilie som u vlastných rodičov nikdy nevyvíjal. Začal som si uvedomovať, ako prispôsobujem svoje správanie; ako sa mu snažím zapáčiť.

Okružná trasa dedinou viedla viac-menej v smere hodinových ručičiek, okolo môjho domu sme prechádzali približne na polceste. Celá rodina ešte spala, závesy boli zatiahnuté, v predsieni sa nesvietilo, a vedomie, že som to ja, kto mlčky prináša dary, ja, kto teraz pred našimi červenými dverami necháva fľaše mlieka, bolo v čomsi takmer prízračné. Kráčať s fľaškami po vlastnej príjazdovej ceste, minúť pri tom vzorne upravený živý plot a javor bola vždy najzvláštniejšia časť celej brigády, ten pocit si dodnes pamätám celkom živo. Časť mňa v tom čase začínala vnímať, že už sem nepatrím, ale napriek tomu som pri každej zastávke dodávky na našej ulici, vždy, keď som kráčať k dverám nášho domu a fľaše kládol na terakotovú dlažbu pred nimi, pocítil akési bodnutie lásky alebo lútsosti.

Občas som si bol istý, že by sa bezo mňa mali lepšie. Peňazí nikdy nebolo dosť, toto vedomie vzduch vypĺňalo napätím, no akoby to nestačilo, rodine som sa čoraz viac vzdaloval. Možno sa mi po coming oute zdalo, že už s nimi nemám nič spoločné. Možno som sa v snahe chrániť sa utiahol do seba. Tak či onak, keď som pred prah vchodových dverí kládol fľaše a následne kráčať preč, cítil som sa ako ktosi neznámy, predstavoval som si, aké by to asi bolo, ak by ma vlastná mama nepoznala, ak by ma nepoznal otec ani Eddie, môj brat, ak by ani netušili, že kým spia, stojím tu vonku a trochu túžim, aby vstali, zakývali mi z okna a pochopili, že som jedným z nich.